

1 Pitä iqu tuwaŋuä äqäkqe

Yätamäkqä kukŋuä hiŋuiqänjä iquvi

Pitä iqu tuwaŋuä tä, ämaqä Kraisi Iqueqä yoqä-tänjä haŋä-iqä naqänänjä metqätanġuwä iquauŋqä äqäkqe. Ii iquauqä quuvqä heqiyqä yänänäqŋqä iwimäkätŋqä iinġä. Iqu qu kukŋuä äŋguä Jisasi Kraisi Iquenġä kŋuä anġumä indqämbŋqä ätukqe. Jisasi Iqu äpäkonätä anġumä ävauqetaŋi, Iqu anġumä päniqä iinġä kukŋuä guä ämäsäuekqe. Inġi iqua kukŋuä guä ii ämäsäuekqenġä kŋuä indqänäpu, Iqu äpqä iinġä hiŋuä äqämbu pmeŋqe.

Ämaqä Kraisi Iqueqä yoqä-tänjä iqua, haŋä-iqä mapnä. Ii naqä-qakuä etanġqä-qe, ii iquauqä quuvqä heqiyqä iuŋi, yamwiqä vätnġä iuŋqä wimenä. Iinġä etanġi, Kraisi Iqu anġumä äpätqänġanġqe, qu quuvqä yänänäqŋqä hiqäpŋqe. Itanġi hea inġanġi, qu kima äŋgui mapnuwänġqe.

Pitä iqu, tuwaŋuä tquenġä kukŋuä ätkqenġä

¹ Nyi Pitä ämaqä Jisasi Kraisi Iqu kukŋuä awä tuäk-
iqämġä änändowatkqä iqunä, he qokä-apäkä Goti Han-
juwä Iqu atäuŋuä ekqä iquenġqä nyi tuwaŋuä tiinġä
äqiyqä. He anġä-himqä naqä-qakuä hiqä maitanġi, qua
Pondisi iu, Galesiya iu, Kapatosiya iu, Eesiya iu itanġa
Bitiniya iu äpmakäwänjuwä iquenänġqe. ² Goti eeqänänġi-
uqä Kaniqu, nätmätqä änä timäutŋqä iinġä näqŋqä eä,
atäuŋuä heyqanġi, Dŋä Äŋguä Iqu, he Goti Hanjuwä
Iqueqä ämaqä hipŋqä emäkkqe. Iinġä etanġi, he qätä
äwiyäpu qänaknä ipu, itanġa he äŋguänänjä hipŋqä, Iqu
Jisasi Kraisi Iqueä häneqetä emŋqäyqänġä atäuŋuä ekqe.

Goti Hanjuwä Iqu, Iqueqä qeqä imänqeuta hiŋgi vqetä, äwqä hanjuä injä pmeqetä, aanjä kuapänä etapquä.

Hänjä-pmeqä änguänänji, qäukuä yänji äwiŋqeqä

³ Ne Goti Hanjuwä Iqueä yoqe, haqä matnämäu-atuŋque. Iqu neqä Naqä Jisasi Kraisi Iqueqä Goti Iqu eä, Iqu Iqueqä Kaniquvi. Iqu nenyqä qeqä ki-injä natmäkätnqä-qae, neji änyä-hänji änanyquäqe. Iqu Jisasi Iqueni, qua buta hänjä ävauqumuatkqeta, ne änyä-hänjä iinji, nätmätqä änguänänjä Goti Hanjuwä Iqu nä-tapäniqnqä, knuä iqä yänänäqñqä ämenä, hiñuä äqänänä pmetatuñquä, änanyquäqe. ⁴ Nätmätqä änguänänjä iinji, Goti Hanjuwä Iqu hiyaqñqä qäukuä haqä yätu ämitqäuä. Qäukuä yänji, nätmätqä iinji, qui mimäkñqä itä, pizqä miqä itä, qäpu maeqä yäniqe. ⁵ Heñi, Goti Hanjuwä Iqueqä yänänäqñqä iqu, hiqä quuvqä heqiyqä duñi, qui mimäkñqä danä ipñqä, hänjä iqumuatqä duñqä ämeyänä. Hänjä iqumuatqe, ae näwi, ätnänäqi yäpakänğa timäunä.

⁶ He iinqe aanjä yeeqä naqänänjä äyä itqänjä. He tänganji hanjä-iqä huitanjä-huitanjä etapätqätanğuwi, qäyä ämepu, hanjä-iqä iinji hñganqä mämeqä danä, yeeqä yqänä itqänjä. ⁷ Hanjä-iqä iinji, qu mbqä golqä yamwiqä tä du häkiyä äyäqiyätqänjuwä-pa, heyaqä quuvqä heqiyqä yamwiqä eyätä, ii emetqäuä. “Naqä-qakuä mbqä golqä tiyä, hui tiyä” tpu, yamwiqä tä du häkiyä qäyä yäqäpñqä-qe, qui imäknäniqe. Heyaqä quuvqä heqiyqe, mbqä golqä qui mimäkñqä änguänänjä ämitqänjuwä duñi, ämawqätäuä. Ga heyaqä quuvqä heqiyqä yamwiqä iinji, tiinjä mänätque-quänä. Jisasi Kraisi Iqu, hiunji yäpakä ätnänäqi äti ätimäutäqänğanji, henyqä yeeqä naqänänjä itä, yoqä naqä etapätä, yäniqä iinqe. ⁸ Hiñuiqändä, tängatänji, he Iqueni hiñuä mäqunquä ipiyä-qe, hiqä äwqä imñi, he Iquenyqä henyätanği, quuvqä eqiyäpu, yeeqä naqänänjä äyä itqänjä.

Yeeqä iqä iinji, aanjä naqänänji, ämaqäppqä hñqu, “Iinjqä-iinjqe” änä mätqä yänä. Ii yeeqä injqä qua täunji, näwinyä eeqänänji ämäwqätäuä. ⁹ He hiqä Iquenyqä quuvqä eqiyätqätanguwiñqe, ga Goti Iqu heñi, angumä hñjä emäkäqumuatätqätangqenqä, he yeeqä iuta itqänjä.

¹⁰⁻¹¹ Hñjä iqumuatqä tquenyqe, Kraisi Iqueqä Dñjä Iqu, hiñuä-tqä iquau änyä, “Kraisi Iqu hanjä-iqä huitanjä-huitanjä ämetä, itanga qänakndañi, Iqu yoqä naqä meni qeqä” awä näwi ätumiñqe. I tuätqätanga, iqua, “Goti Iqu heñi, Iqueqä äwiñqä duta suqä änguänänji emäkäni qeqe” hiñuä ätmiñuwi. Ii ätäpiyä-qe, qu näqñqä äñguä mapñqe, “Iqu äñğa äpätä, squäsua timäunqutiyä” tpu, qävqä yasämänä imiñuwi. ¹² Qävqä i iqanguwänğa, Goti Hanjuwä Iqu iquauñi, kukñuä iinjä ätäpu, yä-tamäkkä quwqä-quwä imbñqä maetqe, he heyätñqä iinjä ämotquakqe. Täñğarı Goti Hanjuwä Iqu, Iqueqä Dñjä Äñguä Ique qäukuä yätuta dowatämepqangi, ga Iqueqä yänänäñqetani, ämaqä kukñuä äñguä we-hunqä-täñi, awä-tqä iqua, Goti Iqu angumä hñjä equmuatqäqenqä, ae awä äyä etätqäñuwi. Iinjqe, enätqä iqua-pqe, näqñqä mapñqä äwinyä.

Goti Iqu Ikkinyänjä-qu enqä-qae, ne-pqä e pmeqänqä

¹³ Iinjä etangqä-qae, he hiqä kñuä indqänñqe, wäunñuä iqäpñqä indqänäpu, hui äpipu hiñgi päkäpäkä miqä danä ipñqe. Nätmätqä änguänänjä, Jisasi Kraisi Iqu ätnänjäqi äti timäuqanğa Goti Hanjuwä Iqu etapäniqä iunqä, kñuä yänänäñqä iqä ämepu, hiñuä äqämbu pmeñqe. ¹⁴ He ymeqä qätä ipu, qänaknä iquenjä-qae, he änyä maññqä qämä-qämä ipiyänğa, qänaknäñi enqä hiqä du imiñuwä-pa, miqä danä ipñqe. ¹⁵ Ga he tääqä etätmeqä Iqu, suqä ikikinyänjä imäkätñqä-pa, he-pqe iunä imäkqäpñqe. ¹⁶ Nyi iinjä, Goti Hanjuwä Iqueqä bukä iunji, “Nyi suqä

*ikikinyänjä imäkqunä enqe, he-pqe asä iinjä imäkqäpñqeä,**
tnätanği i etqä.

Goti Iqu, mbqä naqänänjä itä, neyämakqenqä

¹⁷ Goti Hanjuwä Iqu, neqä yoqä naqe, himä-huiwä iuta minewäsäuqä yänä. Iqu ne hñqunä-hñqunä, neqä suqä imäkätunqueta, asänä newäsäunä. He Iquenyqä tääqä ätäpiyänğanı, “Apikukiyä” äyä ätätqänjuwi. Iinjä etanği, he qua täu yakuä äpmapiyänğanı, Iqueqä yoqä naqenqä kñuä indqämbu, suqä äñguä du pmepñqe. ¹⁸⁻¹⁹ Suqä äñguä memäkqä, qui emäkqä, hiqä taqä-tawiqukua etapkuwä du pmetanğuwänğa, Iqu anğumä etmetñqä mbqä iqäqenqe, he näqñqä äyä ämenä. Silpa, golqä, nätmätqä quvqä qui imäkñqä iinjä itä, maetqe, Kraisi Iqueqä härñeqä itä, ne anğumä mbqä äneyämakqe. Iqueqä härñeqä mbqä iqänqe, mbqä dinä homä iqä eä. Kraisi Iqu, sipsipqä meqä, wätanqä yunğua squä hñjua maeqä, kiqä ikikinyänjä enqäpanjä iinjä-quvi.† ²⁰ Qua tqü änyä etanğa, Goti Hanjuwä Iqu, Kraisi Iquenyqä näqñqä eätä, atäunğua ikqäqe, hiunji yäpakä tanğanı, henynqä ätnänäqi äti imäkqi. ²¹ Iqu yätamäkqä heyqanği, Goti Hanjuwä Iquenyqä quuvqä eqiyätqänjä. Goti Hanjuwä Iqu Iqueni, qua buta ävauqumuatätä, yoqä naqä vqanğa, he Iquenyqä quuvqä eqiyäpu, Iqu äñguä emäkäniqenqä, kñuä iqä yänänäqñqä ämapu, hiñuä äqämbu äpmenä.

Hiqä-hiuänqä enqä di, dnä huqä ii yqänä iqa uwqäpñqe

²²⁻²³ Tanğanı, he hiqä quuvqä anä eqiyätqänjuwä iquauñqe, naqä-qakuä hiqä äwqä imda enqä dunqe, he naqä-qakünänjä du qänaknä ipu, akiyä äyä änyämänğuwı. Ga, Goti Hanjuwä Iqueqä kukñuä härñä hea ique-ique wiqä iqu, herji änyä-hänjä enyquäqe. Inji he

* **1:16** Hiqäva-imäkqä 11:45; 19:2; 20:7 † **1:18-19** A Täuqä 6:14; Hipru 9:14

hiqä-hiuänqä enqä di, qeqä-quuvqä yäpä imda enganguti, dñä huqä ii yqänä iqa uwqäpñqe. Goti Hanjuwä Iqueqä kukñuä enyquäqä iqu, piikä vowä mäuqä iqtänji, asänänjä ma. Piikä iqu, qui imäkñqä-quvi. Inäqe, Goti Iqueqä kukñuä iqu, qui mimäkñqä iquvi. ²⁴ Iñqe,

“Ämaqä eeqänäñi, qätaqä enqä-pa yäüä päpnä. Itanga quwqä yoqä naqe, qätaqä hutqä enqä-pa äteyqiyäüänä. ²⁵ Inäqe, Goti Hanjuwä Iqueä kukñui, qäpu maeqä hea ique-ique wiqeqä” ätnä.†

Kukñuä iqu, kukñuä äñguä we-huñqä-tänjä, he ae etätqänjuwä iquvi.

2

Suqä quvqä huätä vquatämäupu, Goti Iqueqä kukñuiñqä kiinjä enguätñqe

¹ Iinjä eänqä-qae, he suqä huiziunqä wiunqä iqä, suqä quanği iqä, wopqä ipu kukñuinä tqä, hiñuä quwä qñqä, ämaqä hui äkittqiyeqänqä, e imäkätqänjuwi, huätä vquatämäupñqe. ² Huätä e vquatämäupi, ymeqä änyä nandqä isua kñui, anjuñqänä ämeñuwä-pa, he-pqe änyä imänjuwi, kñui, quvqä maeqä anuä äñguänänjä iquenyqänä mapñqe. Goti Hanjuwä Iqu hänjä imäkäqumutqä iunji, naqä yänänäqñqä änimännga uwqäpñqe, he anjuä Iqu änatapqä iunqänä kñuä indqänqñqe. ³ He hiqä-hiuä, Naqä Iqueqä kukñui yamwiqä ipu, Iqu suqä äñguä Iqä-qu etanqenqä näqñqä eänjuwi, ii iqäpñqe.

Jisasi Iqu, hikä hänjä-pmeqä Iquvi

⁴⁻⁵ Naqä Jisasi Iqu, Hikä hänjä-pmeqä Iquvi. Iquenyqe, ämaqe, “Hikä quvqeqä” tpu, hiñuinä qunätangä, Goti Hanjuwä Iqu Iqueni, qui mimäkqä, aanjä äñguänänjä Miqä-que äqunä, Iqueni i ätekqe. He Naqä Jisasi Iquenyqä

† 1:25 Asayä 40:6-8

pätqätanuwänga, Goti Iqueqä Drjä Iqu, he-pqe hikä hänä-pmeqä enqä-pa, Iqueqä anjänqä emäkätqäuä. Inji he hiqäva, Goti Iquenyqänä imäkkä iquenä, Jisasi Kraisi Iquesaŋi, hiqäva Goti Hanjuwä Iqu, “Oeyä” matqä itnqä dunä imäkkänqe. ⁶ Goti Iqueqä bukä iunji, tuwanuä tii ätnä.

“Häe! Hiŋuä qumbu! Nyi hikä, qui mimäkkä äŋguänänä miqänqä hŋque ätemi, Sayonä iunji, anji hiqäva-imäkkä anjä-zä enqä-paŋä, iquesa ämätqä peyqämqä äseqä. Iquenyqä quuvqä eqiyäpiyitaŋi, äwqä hanjä-iqä mämeqä ipŋheqä” ätnä.†*

⁷ Inji quuvqä eqiyätqänuwä iquenäuä hiŋuä iqinji, Hikä Iquerji, qui mimäkkä äŋguänä miqänqä-queqä. Inäqe, quuvqä maeqiyqä itqänuwä iquauŋqe, tiinji.

“Anjä mätqä iqua, hikä quvqä etanji hiŋuinä äqunätqänuwä-qe, hikä iqu, anjä a yänänäqŋqä äqäyätäuqämenä.”‡ ⁸ Itanğa, “Iqu hikä äqutäümüpu, qua iqi päkŋqä iqueyi.”§

Qu Goti Iqueä kukŋui hŋgisa itqänuwitaŋi, hikä äqutäümüpu äqäyäpäkñätqänä. Iinqe, Goti Iqu, qu iinjä ipnuwänqä ätekqe.

⁹ Inäqe, he, ämaqä Goti Iqu ätekqä iutaŋä himqe. He ämaqeu Miqä Naqä Iqueuätanä hiqäva-imäkkä yänä iquenji. He ämaqä huizi hŋquenä maetqe, Goti Iqueqä ämaqä yänä-quenji. Goti Iqu heawiqä imda, Iqueqä we-huŋqä naqänänjä iunqä, etma äpätä, he Iqueqä suqä äŋguänänä iunqä awä tqäpŋqä i emäkkqe. ¹⁰ He naqä-hŋqunä maeqä danä enjuwi, täŋganji he naqä-hŋqunä eäpu, Goti Hanjuwä Iqueqä ämaqä enä. Goti Iqueqä qeqä imänqeuta yätamäkkqe, mämeqä danä eänjuwi, he täŋganji ii ämenjä.

* 2:6 Qoqoŋä Sayonä, anjä-himqä Jerusälemä iqueqä yoqä huizi. † 2:6

Asayä 28:16 ‡ 2:7 Apqä Bukä 118:22 § 2:8 Asayä 8:14

Quuvqä maeqiyqä iquauä hinuä iqini, suqä änguänänjä iqäpñqe (2:11-3:7)

¹¹ Nyi kiinjä änyinätñqä iquenä, he anjä-himqä naqä-qakuä hiqä ma etangi, yakuä anjä täu äpmapu, qañäqñqä iquenä, nyi he evauqumuatätmä, tii etqä. Suqä quvqä duñqä evautä, heyaqä äwqä imñi mäkä äqiyäunguwi, qu mämaequtäuqä ipñqä, pmua imäkäqumuatpñqe. ¹² Quuvqä maeqiyqä iquauä hinuä iqini, suqä änguänänjä iqäpñqe. Inji qu henyqe, “Suqä quvqä ii iquenjqä” etmitpñqä-qe, änguänänjä itqätangpñqä du eqämbqetani, Goti Iqu äpqañgani, qu Iqueqä yoqe haqä maepnuwänjqä.

Ämiqä naqä äki-äkitanjä äpmeñuwä iquauä yäpä iqi iqäpñqe

¹³⁻¹⁴ He Goti Naqä Iqueqä ämaqä eänjuwitanji, ämiqä naqä äki-äkitanjä äpmeñuwä iquauä yäpä iqi iqäpñqe. Ämiqä iquauqä naqä iquesä, iqueqä yäpä iqinjä, iqu ätetä ändowatkqä iquau-pqe, qätä äwiyäpu, yäpä iqi vqäpñqe. Iqu iquauñi, suqä quvqä imäkqañguwä duñi, hañä-iqä äväpu, änguä iqañguwä duä yoqe, haqä ämaepu imäkpñqä, ätetä ändowatkqe. ¹⁵ Goti Iqu, he suqä änguä ipiyä iquesani, ämaqä kñuä änguä mämeqä iquauä qui kukñui äminyeqänjqä äwinyätqäuä. ¹⁶ Goti Iqu he huiz-iquauqä yäpä iqä mäpmeqä, qanyinä pmeqänjqä emäkqä-qe, “Ne qanyinä äpmeqetani, suqä quvqä huitanjä-huitanjä imäkquatunqueqä” kñuä mämeqä danä ipu, Goti Iqueqä wäunqä-wiyqänä pmetpñqe. ¹⁷ Iinjñqe, ämaqä ee-qänäñi änguä asänä itquepu, ämaqä quuvqä hesä anä heqiyqä duñqä qeqä-quuvqä imda enganguti itquepu, Goti Iquenyqä zä ipu, Iqueä yäpä iqi ipu, ämiqä iquauqä naqä iqueni, suqä änguänänjä du itquepu, iqäpñqe.

Hañä-iqä Kraisi Iqi ämakqä-pa ämepu, hiqä naqä iquauqä yäpä iqä pmetangpu

¹⁸ Wäuruä-wiyqä iquenä, wäuruä äwiyäpiyä iquauŋqä zä imäkäpu, yäpä iqi iqäpŋqe. Huäqä äumäkäpu, änguä etqueqä iquanä maetqe, huäqä mäumäkqä, quvqä etqueqä iquau inänqe. ¹⁹ Ämaqä hŋqu, tmi-tmiqä-tqe hiŋgi ämetäqänqa, iqu Goti Hanjuwä Iquenyqä kŋuä ämetä, äwqä-qeiqi inyä ämeqanŋutqe, Goti Iqu iquenyqe, yeeqä yänä. ²⁰ He quvqä iqanŋä ämaqe ptqä epäsqaŋguwänqa, he äwqä-qeiqi imbu meqanŋpqe, he nätmätqä äŋgui, äsque mapniqä? Inäqe he suqä äŋgui qäyä imäkqanŋä, qu tmi-tmiqä-tqä etapqanqa, he äwqä-qeiqi imbu meqanŋpqe, suqä iinqe, Goti Iqu yeeqä yänä. ²¹ Hiŋuä qumbu! Kraisi Iqu he yätamakqä heyätŋqä, huiwä täŋä-huŋqä ämakqä-paŋi, he-pqe inä meqanŋqe, Goti Hanjuwä Iqu tääqä ae äyä etätmakqe. Inŋi he Iqu iinä ikqä iuta äqunäpu, asä iinä imäkqäpŋqe. ²² Iqu suqä quvqe mimäkqä itä, itanŋa kukŋuä quanŋä-pqe matque. ²³ Ämaqe qu Ique kukŋuä quvqä ätukuwä-qe, Iqu qunŋi, ki-manŋi iinŋi mätquä ikqe. Qu Ique tmi-tmiqä-tqä vqanŋuwä-qe, Iqu qu qui iwimäkqanŋqe matqä itä, Iqueqä-kiuä, Goti Jänänä Iwäsäuqä Iqueqä hipa iu äwiŋŋqe. ²⁴⁻²⁵ Ne häŋi, suqä quvqä iqueqä yänänäqŋqä yäpä imä mäpmeqä danä, suqä jänänänŋä imäkaniqunquä iunä pmeqanŋqe, Kraisi Iqu Iqueqä-kiuä neyaqä suqä quvqe ämiwäutä, zä-huätati äyä äunŋqe. He sipsipqä enqä-ma, im-imä qanŋä hiŋgi dumetanŋuwänqaŋi, Iqu ämaqeuqä hipa iuta tmi-tmiqä ämetä, he anŋuanä pmetpŋqä emäkkqe. Inŋi he Sipsipqeu Miqä, itanŋa heqä quuvqeu ämitŋqä Ique, anŋi äyä äwimequwi.

3

Kukŋuä, qokä-apäkä ämanqä iunqä

¹ Asä ii enqä-pa, apäkä qokätänä iuenä, he hiqä qoiquau qätä äwiyäpu, iquauä yäpä iqinyä iqäpŋqe. Iwä hiqä

qokä iqua, Goti Hanjuwä Iqueä kukñui hñgisanä imipqe, quuvqe heqäpñqenqe, he iquauqä apäkiuenä kukñuä tquanğuwä duta maeqiyqä danä, iqua quuvqe, he suqä änguänänjä iqanğuwä duta, i heqäpnä. ² He apäkiuenä, suqä quvqä kiyä mätqä du mäwqä ipu, suqä jänänänjä dunä ipu, Goti Iqueä yäpä iqinyä itqätanğä eqämbiyä-qae, quuvqä heqäpñqe. ³ He qeqätqe, huiwä haqä tänğisa imäkñetä, dä qeqätqä imäknäpu, gquä yatqä qeqätqä imäknäpu, qäkämä qeqätqä imäknäpiyi, huiwä haqä tänğisa mimäkñqä ipñqe. ⁴ He qeqätqe, suqä qae hanğua pmeqä iqtä, itanğa äwqä quvqä maqänä miñqä iqtä, qeqä-quuvqä yäpä imda qeqätqe, imäkñgpñqe. Suqä ii qui mimäkñqä itä, Goti Iqueä hiñuä iqñi ämäwqätäuä. ⁵ Apäkä hiñuiqänä, Goti Iqueqä hiñuä iqñi jänänänjä eäpu, Goti Iqu kukñuä ätätä ekqenqä hiñuä äqumbu äp-mamiñuwä iua, qu qeqätqe, suqä iitä imäkmbu, ga iua iuaquqä qokiquauä yäpä iqinyä ipu äpmamiñuwi. ⁶ Serai, apäkä iñi eä, ii Aprähämä iqueni, “ñqä naqä iqukiyqä” ätumiñqe. He nätmatqä hnjuahñjuanğä zä miqä danä, suqä jänänänjä du itquetqänjuwi, he Serayqä meqäenä enä.

⁷ Asä ii enqä-pa, he qokiquenä, hiqä apäkiyqa, qu yänänänqñqe heyaqetäñi asänänjä maetqe, hänjä hea ique-ique pmeqe, hesäñi iua-pqe inä mapnuwä etanği, he iuaunğä kñuä änguänänjä ämepu, suqä jänänänjä du itquepu, iuatä quamä qeiqinyä pmetpñqe. Iñä iquwi, hiqä Goti Iqtä kukñuä tqä duñi, nätmatqä huii mae-qänğä yänä.

Suqä jänänänjä dunä imäkäpiyinqä, tmi-tmiqä-tqä meqenqä

⁸ Kukñuä eeqänänjä ii ätqa äpätnqe, qäpuñi tiñjä ätätmä himqe. He qäyqä-qäquenä, äwqä naqä-hñqunä änyäpu äpmapu, hita-hiñguäkatä miñqä-pa, i äminyäpu äpmapu, Goti Iqueqä ämaqä duñqe qeqä hetqanğuti, hñğisa ipu

yäñi-yäñi miquenä, qae hanjuä pmeṗṗqe. ⁹ Suqä quvqä etquepu, kukṗuä quvqä isua hetqanṗṗqe, he kima miqä danä, Goti Iqu quñi äñguä iwimäkätṗqä, Ique tquäṗṗqe. Goti Iqu heñi tääqe, iñqä etätmeqe, iwä he Iquesaṗi, nätmatqä äñguänänñi mapnuwänṗqä. ¹⁰ Goti Iqueqä bukä iuñi, kukṗuä tiñṗä ätnä.

*“Ämaqä hñqu, iqueqä häñä-pmeqe, äñguä yeeqä iñqä pmeqänqä äwinyänqä iqu, kukṗuä quvqä itä, kukṗuä quangä itä matṗṗqe. ¹¹ Iqu suqä quvqä duñi, hiñuinä äqunätä, qä-naknänñi suqä jänänänñä du iquätṗqe. Suqä hanjä-iqä maeqä, äñguänänñä pmeqä duñqä itä, ga iqu suqä iu ändämiqa uwquätṗqe. ¹² Tiñṗä äyuwä. Naqä Iqu qokä-apäkä jänänänñä eäñuwä iuñi, Iqu ämitä itanṗa quvaqä Iqutä kukṗuä anä tqä iuñi, Iqu Iqueqä qäte ävä, mä ämaqä suqä quvqä imäkqä iuñqe, Iqu mäwiñqä danä eä, qätä äyä.”**

¹³ He hiqä eñqä du, he suqä jänänänñä dinä imäkṗṗqä enyänqe, ga heñi suqä quvqä etquetä, quñi, tqu emäkätṗqe? Aanqe. ¹⁴ Inäqe he suqä jänänänñä dunä imäkäpiyinqä tmi-tmiqä-tqä ämeqäpi, he, “Neñi, Goti Hanjuwä Iqu äñguä inemäkätqänä” kṗuä heyätṗqe.

“Zä iñqä emäkanä-tpu iquwi, he iñqä zä ipu, qundqändqä miqä pambu.”†

¹⁵ Mä he hiqä qeqä-quuvqä imñi, Kraisi Ique itmepu, Naqe, Iquenyä imäkṗṗqe. Nätmatqä kṗuä yänänäqñqä ämapu äpmeṗuwiñqä yatṗqä heyqanṗṗqänṗa, tupṗqä diñqe, näwinyä imäkmbu pmetṗṗqe. ¹⁶ He kimañi, qae hanjuä ätuäpu, hñgisa mitqueqä ipṗqe. He ämaqä jänänänñä pmeṗṗqe, hiqä yäpä imñi, hanjä-iqä hui maeqä, äñguänänñä hetṗqä. Inñi ämaqe, he Kraisi Ique qänaknä äväpu, suqä jänänänñä imäkqanṗuwiñqä, kukṗuä quvqä etapqä-qua, iñqä womba winyätṗqänänñi. ¹⁷ Inäqe Goti

* 3:12 Apqä Bukä 34:12-16 † 3:14 Asayä 8:12

Iqu neqä suqä dunqä tmi-tmiqä-tqe, qäyä metunquä winganqutqe, tmi-tmiqä iini, suqä änguä dunqä meqe, quvqä iuni ämäwqätäunä. ¹⁸ Kraisi Iqu, Ämaqä Jänänänjä-qu eäqä-qe, Iqu ämaqä jänänänjä maeqä quvqä iuqä anj ämetä, ga suqä quvqe huätä ämamäutä, i äpäkongqe. Iqu iini, hui mapäkongqä yäniqe, Kiqä Iqunäni i qe äpäkongqäqe. Iquenj pizqe, Iqueä huiwi äpäsquwä-qe, Iqu dnä-qu anqumä hänjä eätä, heñj, Goti Hanjuwä Iquenyqä etma wätñqä eqäqe. ¹⁹ Iqu dnä-qu äpme, ga dnä guä pmetanguwä iunqä äwätä, Goti Iqueä kukñui awä ätukqe. ²⁰ Dñä ii, quwqä suqä quvqe Noa iqueänqani, naqänänjä timäutqätangqä-qe, Goti Iqu kimañj maqänä mitqueqä danä, hiñuinä qunätanji, Iqueä kukñui hñgisanäñj, hea Noa iqu iqueqä yimbae qäpu imäkqanqanqä imiñuwä iyi. Yimba yänqisañj, ämaqe atänqäpu, 8 iqua äpekuwi. Iwä, Goti Iqu qunj häñj, eqeta iqumuatkqe. ²¹ Eqä iini, Goti Iqu heñj hänjä di, tänganji asñä meqanqumä duta emäkäqumuatätñqenqä ekqe. Asñä ämequwi, hiqä huiwä kiyi huätä päwätñqä mämeqä iqä. He asñä ämequwi, ii Goti Iquenj, “Ne saqä hiñuä iqini, ämaqä jänänänjä heatunqumä” ätäpu, ämeqä. Heñj hänjä di, Goti Iqu, Kraisi Jisasi Iquenj, qua buta anqumä hänjä ävauqumuatqä duta emäkäqumuatqi. ²² Iqu qäukuä yätunqä äyäqetanji, tänganji Goti Hanjuwä Iqueä hipa ämuangisa äpme. Enjätqä, dnä yänänäñqä äki-äkitanjä, yoqä naqä äki-äkitanjä qonqä, qu eeqänänji, Iqueä yäpä iqi etangä äpme.

4

Äwqä yäüä iqueqä suqe, ävquatämäupu, suqä huiziunqä heñqe a qätññqe

¹ Kraisi Iqu, Iqueqä huiwi tmi-tmiqä-tqä ämakqä-qae, kñuä iqä yänänäñqä Iqu ämeñqä iquenj, he-pqe kñuä

yänänäqñqä asä iquenyä i mapñqe. Ämaqä, iqueqä huiwuiñi tmi-tmiqä-tqä ämetqä iqu, iinjä ämetqä-qae, suqä quvqä imäkqä duñqe tuwä qe äwikqe. ² Iinjä etañgi, he täñgata tiñi, qua täu äpmapiyängañi, qänaknäñi suqä quvqä huiwi iqueqä äwiñqä du miqä danä, äwiñqä Goti Iqueqä iunä ipñqä diñqe, kñuä iqä asä iqueni, yänänäqñqä mapñqe. ³ He suqä, ämaqä Goti Iquenyqä quuvqä maeqiyä ipiyä i imäkätqäñuwä ii, ae imäkqa äpminjuwi. Suqä tiinjä isua äyä iminjuwi. Huiwä yanjä hiñgi änyäpu, suqä quvqä huiwä iqueqä äwiñqä du ipu, eqä hiqiyqä iqe änäpu hiqiyqä ipu, ymisanjä-eqä yänänäqñqä naqänänjä imäkäpu, ga suqä quvqä huitañä-huitañä ipu, iwä iutañi, suqä Goti Iqu pmua imäkkqe imäkäpu, goti quañgä iquauä yoqe, haqeqä ämamäupu äyä iminjuwi. ⁴ Iwä he täñgañi, suqä quvqä iinjä, qutä anä mimäkqä itqätanguwängañi, henyqe qu “Tä änänäñqä itqäpiyä” tpu ipu, qu henyñqä qui emäkñqä kukñuä quvqe i ätätqänä. ⁵ Injäqe, Goti, ämaqä hänjä äpmenjuwitä, pizqä äwiñuwitä, iwäsäuniñqä näwinyä imäknä äpmenqä Iqueä hiñuä iqini, qu ätqäupu, “Ne suqä iinjä, iinjä-iinjä imäkminjueqä” ätuäpu kukñuä tñnuwi. ⁶ Iinjä etangqenqä ämaqä pizqä eäñuwi, Goti Iqueä kukñuä we-huñqä-täñi qätä äwikuwi. Qu täkä ämaqä epiyitañi, ämaqä eeqänänjä suqä iwäsäuqeñqä äwätqäñuwä-pa, qu iu äupiyyi, iwä dñä epiyängañi, Goti Iqu äpmenqä-pa, i pmeñqä diñqä qätä äwikuwi.

⁷ Hea nätmätqä eeqänänjä qäpu hiätñqe, ae qäqiyi. Iñqe, he Goti Iqutä kukñuä tqäñqe, hiqä suqenqä kñuä yasämä ämepu, äñguänä äminyäpu pmapñqe. ⁸ Suqä, huiziu ämawqätäñqä iqu, tiinji. He suqä, hiqä-hiuñqä äwqä imda henqä ique, a qätñqe. *Suqä iqu, suqä quvqä duni, huäqä kiuätenä.* ⁹ Ämaqä quuvqä heqiyqe emequwi, he quñqe wiñqä miqä, äñguänänjä mipñqe. ¹⁰ Goti Iqu

* 4:8 Quamä-pmeqä 10:12

herji, wäuruä hŋqunä-hŋqunä huitaŋä-huitaŋi qanyinä etapqä eŋqe, he ämipu, quuvqä heqiyqä huizi duŋi yä-tamäkqä wipŋqe. ¹¹ Kukŋuä tqäŋqä ämequwi, qu Goti Iqueqä kukŋui, awä tqäpŋqe. Yätamäkqä iŋqenqä ämequwi, qu yänänäqŋqä Goti Iqu ävqetaŋi, yätamäkqä iŋq-pŋqe. Iwä Jisasi Kraisi Iqu he iinjä ipŋqä emäkqetaŋi, Goti Iqu yoqä naqä meniŋe. Yoqä naqetä, yänänäqŋqetä, hea ique-ique Iqueqänä äwi. Ii naqä-qakuä eä, qäyä äpmetänä.

Tmi-tmiqä-tqä Kraisi Iqu ämakqä ique ämetqänjuwiŋqe, he yeeqä iqäpŋqe

¹² ŋqä nyämaqä nyi kiinjä änyinäŋqäuä, he yamwiqä heyätŋqä suqä haŋä-iqä tmi-tmiqä-tqä-pqe ämepiyiŋqä, ‘Nätmatqä änyä-hänjä hŋqu ämequnä’ tpu, miiqä yänjä ikäpi, oee. ¹³ Tmi-tmiqä-tqä Kraisi Iqu ämakqä ique ämetqänjuwiŋqe, he yeeqä iqäpŋqe. Iwä Iqueä yänänäqŋqetä, Iqueä yoqä naqänänjitä, ätnänäqi wiqanŋaŋi, he hiqä äwqe, äŋguänänjä enyätä, he yeeqä kiinjä ipnuwänŋqe. ¹⁴ He Kraisi Ique qänaki väätqätanŋuwiŋqä kukŋuä quvqä etquwi, he, “Nerji Goti Iqu äŋguä inemäkätqänä” kŋuä heyätŋqe. Goti Iqueqä Dŋä, yoqä naqä-tänjä yänänäqŋqä Iqu hesä pmetanŋi iyi. ¹⁵ Hŋqunenä ämaqä pizqä äpäsäpu, quwä ämepu, suqä quvqä imäkäpu, ämaqeŋqä wäuruänŋqä näqŋqä ämenätpu hŋgisanä ipiyita, tmi-tmiqä-tqä meqänŋqe, äŋguänä mimbu. ¹⁶ Mä, ämaqä Kraisi Ique qänaki väätqätanŋqä hŋque tmi-tmiqä-tqä äwimeqe, iqu i ämetäqenqä, womba miqä yätŋqe. Kraisi Iqueqä yoqä-tänjä hetanŋqenŋqe, iqu yeeqä itä, Goti Iqueqä yoqe haqeu maetŋqe. ¹⁷ Goti Iqu, ne ämaqä, Iqueqä eänquä iqune, kukŋuä mänetätŋqä hea iqu, ae ätimäuqi. Kukŋui, nesä ganä ämänetäqetaŋi, ämaqä, Goti Iqueä kukŋuä äŋguänänjä iuŋi, hŋgisa itqänjuwitäŋi, kukŋuä mitqe, quta qäpu hiqanŋaŋi, qu

äänä pmepnuwäti? ¹⁸ Goti Iqueqä bukä iunji, yatnqä asä inä tiinjä ätnä.

“Ämaqä jänänäni, hänjä iqumuatqe ämepiyi, hanjä-iqä qäsä mapnqäüä. I etangi, ämaqä Goti Ique tuwä ämuäpu, suqä quvqä itqänuwä iqua, äänä pmepnqäpiyä?”[†]

Qu hanjä-iqä naqänänjä ämepu pmepnqäüä.

¹⁹ Iinjä etangi ämaqä, Goti Iqueqä äwiñqä duta tmi-tmiqä-tqä ämequwä ii, qu ämaqä huiziunji suqä jänänänjinä itquepu, quwqä quuvqe, Goti Hanjuwä Inemäkkqä Ique vqäpñqe. Iqu Iqueqä kukñuä ätätqä dunä imäkänä.

5

Quuvqä heqiyqeu miqä iquauñqä

¹ Täñgani nyi ämaqä quuvqä heqiyqeu miqä iquenänjqä, kukñuä-tänjä etangi hetmqe. Nyi-pqe he enqä-pa, quuvqä heqiyqeu miqä-qunä emä, Kraisi Iqu tmi-tmiqä-tqä ämakqenqä näñqä ämamä awä tqunä emä, ga Kraisi Iqueä yänänäñqetä, yoqä naqetä, ätnänjäqi timäuqan-gani, ne-pqe inä ämenique. Nyi he evauqumuatätmä, “Wäunüä tiinjä ipiyä” etqä. ² Goti Iqu Iqueqä ämaqä heyaqä hipa iqi etapqä duñi, he sipsipqä-miqä enqä-pa, äñguänänjä mipñqe. Goti Iqu wäunüä iinjä äwqä hñquaqu imbu iqänqe, mäwiñqä inqä-qae, äwqä yeeqätä iqäpñqe. He wäunüä iinjä, mbqänjqä kñuä ämapu miqä ipu, hiqä äwqä imdani, wäunüä ii imäkqänjqä enğanğuti imäkqäpñqe. ³ Goti Iqu ämaqä heyaqä hipa iqi etapqä i ämipiyänğani, he naqä mimäkñquenä ämotquapñqe, qu he iqanğuwä du eqänäpu, iu ipñqänä. ⁴ Iwä sipsipqä-miqä iquauqä Naqä Iqu ätnänjäqi ätimäütäqänğani, he yoqä naqä qombñqä motqueniqä diñqe, Iqu niqauqä qui mimäkñqä hui etapäniqeqä.

[†] 4:18 Quamä-pmeqä 11:31

⁵ Ii enqä-paŋi, hikŋä iqenä, he quuvqä heqiyqeu miqä iquau qätä äwiyäpu, iquauä yäpä iqinyä iqäpŋqe.

Goti Iqueä hipa yänänäŋŋqä yäpä iqinyä pmepŋqe

Goti Iqueä ämaqä eeqänänŋuenä, he yäŋi-yäŋi miqenä äkittqänäpu, yäpä iqinyä iŋgpŋqe. Goti Iqueqä bukä iuŋi, kukŋui,

*“Ämaqä yäŋi-yäŋi ipu, yoqä naqä ämaenmipqeuŋi, Goti Iqu mäŋdi äkittqiyetä, ämaqä mäŋdi äkittqiyenmipqeuŋi, nätmätqä äŋguänäŋi väŋqiyä” äyä ätnä.**

⁶ Iiŋä etanŋi hea Goti Iqu Iqueqä-kiuä ätätä ekqä iquerŋi, Iqu heŋi naqä emäkäniŋqä diŋqe, he yäŋi-yäŋi miqenä äkittqänäpu, Goti Iqueä hipa yänänäŋŋqä yäpä iqinyä pmepŋqe. ⁷ Goti Iqu henyqe huäqä äwunätä itŋqä-qae, hiqä haŋä-iqä äki-äkitaŋiŋqä qundqändqä ipu ämeŋuwi, Goti Iqueä hipa iqinyä tnämäupŋqe. ⁸ Setänä henyqä himä-wiuŋqä iqu, laiyoŋqä enqä-pa, ämaqä hiŋuä äqunäqä duŋi, tä ätäutä äqiyändäutŋqä, häwäqä yänänäŋŋqä ätäkitŋqä iquerŋqe, he wänä-wänä miqä, näwi imäkmbu, hiŋuä äqumbu pmapŋqe. ⁹ Iŋi he iquenyqe, hiqä quuvqä heqiyqä duŋi a yänänäŋŋqä äqätpu, hiŋuinä mäquŋquä, qŋqanä hipŋqe. Ämaqä qua äwitqutänqä-pa, quuvqe he eqiyätqänuwä-pa eqiyätqänuwä-pa, qu-pqe tmi-tmiqä-tqe, he ämetqänuwä-pa, i metqätanŋuwŋqe, he näqŋqä äyä etqänä.

¹⁰ Iŋäqe, Goti qeqä imänqeuta hiŋgi vqänqä Quati-qu, he Kraisi Iqutä ämuänmbiyitaŋi, Iqueqä yänänäŋŋqetä, yoqä naqetä inä ämepu, hea ique-ique pmepnuwänqä iuŋqä tääqä etätmakqe. He tmi-tmiqä-tqä hmbu ti meqanŋuwänŋaŋi, Iqu Iqueqä-kiuä äŋguä emäkätä, hiqä quuvqä heqiyqä imŋi yänänäŋŋqä emäkätä, he hea ique-ique yänänäŋŋqä tqäutŋqä emäkänä. ¹¹ Yänänäŋŋqä

* 5:5 Quamä-pmeqä 3:34

äki-äkitaŋi, ii Iqueqä eä, hea ique-ique äwi. Ii naqä-qakuä eä, qäyä äpmetänä.

Kukjuä yäpakiyi

¹² Nyi tuwaŋuä wänqä täpu, Silasi iqueä yätamäkqeta äwqiyäwatqä. Quuvqä heqiyqängisaŋi, iqu naqä-qakuä neqä tasi-guequ etaŋgi äqunänä. Goti Iqueqä qeqä imänqeuta hinqi vqenqä näqŋqä emä, “Ii naqä-qakuänänjiqä” ätätmiŋqä äqiyqä. Itanğa he iu yänänäqŋqä tqäpŋqä evauqumuatätmä äqiyqä. ¹³ Ämaqä anä-himqä Bapilonä täu pmeqä, Goti Iqu he atäunüä etekqä-pa, ätekqä ii, qu henyqä wiŋgaŋgi, “Ne henyqä hui mimäuqä iŋjunä” etqä, ga nyaqä ymeqä Makä iqu-pqe asä inä etqi. ¹⁴ He äminäpiyänğaŋi, hiqä enqä muätquapŋqe, quneqä iŋgpŋqe. Kraisi Iqutä ämuänŋnajuwä eeqänänjuenä, Goti Iqu suqä haŋä-iqä maeqä äŋguänänjä pmepŋqä emäkquä.

Goti Hanjuwä Iqueqä Kuknui
The New Testament in the Menya language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Menya long Niugini

copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Menya

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2021-07-12

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Oct 2021 from source files dated 18 Aug 2021

b1d968ea-da2d-5306-b214-e238bbf38aac